

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 5 december 2024

Mål nr
T 9133-23

PARTER

Klagande

Wesslau Söderqvist Advokatbyrå i Stockholm KB, 969692-4969
Box 7836
103 98 Stockholm

Ombud: Advokaterna LS och CR

Motpart

Tryg Forsikring A/S genom Trygg-Hansa Försäkring filial, 516403-8662
106 26 Stockholm

Ombud: Försäkringsjuristen CN

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2023-11-30 i mål T 156-23

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att den rätt till ersättning som Wesslau Söderqvist Advokatbyrå i Stockholm KB i egenskap av rättsskyddsombud har haft mot det försäkringsbolag, Tryg Forsikring A/S, som meddelat rättsskyddsförsäkring, medför att försäkringsbolaget kan ha rätt att direkt från rättsskyddsombudet återkräva sådan ersättning som försäkringsbolaget har betalat ut a conto till ett konto tillhörande rättsskyddsombudet.

Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd beträffande målet i övrigt. Hovrättens domslut står därmed fast.

Högsta domstolen förpliktar Wesslau Söderqvist Advokatbyrå i Stockholm KB att ersätta Tryg Forsikring A/S för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 5 000 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Wesslau Söderqvist Advokatbyrå i Stockholm KB har yrkat att Tryg Forsikring A/S (Trygg-Hansas) talan i första hand ska avvisas, i andra hand ogillas. Vidare har Wesslau Söderqvist yrkat att Högsta domstolen ska befria advokatbyrån från skyldigheten att ersätta Trygg-Hansas rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten.

Trygg-Hansa har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har meddelat det prövningstillstånd som framgår av punkten 5.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. En förening hade en rättsskyddsförsäkring hos Trygg-Hansa och tog försäkringen i anspråk för en tvist i tingsrätten. Föreningen anlidade ett ombud från Wesslau Söderqvist. På anmodan av Wesslau Söderqvist betalade Trygg-Hansa ut försäkringsersättning a conto till ett bankkonto som tillhörde advokatbyrån.
2. Föreningen fick framgång i tvisten. I domen förpliktades föreningens motpart att betala föreningens rättegångskostnader med ett jämkat belopp i förhållande till vad som hade begärts. Motparten betalade i enlighet med domen.
3. Trygg-Hansa väckte talan mot Wesslau Söderqvist och begärde att få tillbaka den försäkringsersättning som hade betalats ut a conto till advokatbyrån.
4. Tingsrätten biföll Trygg-Hansas talan. Hovrätten har fastställt tingsrättens domslut.

Högsta domstolens prövningstillstånd

5. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i fråga om den rätt till ersättning som Wesslau Söderqvist i egenskap av rättsskyddsombud har haft mot det försäkringsbolag, Trygg-Hansa, som meddelat rättsskyddsförsäkring medför att försäkringsbolaget – såsom domstolarna har kommit fram till – kan ha rätt att direkt från rättsskyddsombudet återkräva sådan ersättning som försäkringsbolaget har betalat ut a conto till ett konto tillhörande rättsskyddsombudet.

6. Högsta domstolen har samtidigt beslutat att inte meddela prövningstillstånd i fråga om hovrättens beslut att avslå Wesslau Söderqvists yrkande om avvisning. Frågan om prövningstillstånd rörande målet i övrigt har vilandeförklarats.

Frågan i Högsta domstolen

7. Frågan i Högsta domstolen är om ett villkor i en rättsskydds-försäkring, om rätt till återkrav av utbetald försäkringsersättning som överstiger vad försäkringen ger rätt till, kan tillämpas gentemot ett rättsskyddsombud till vilket utbetalningen skett.

Ett rättsskyddsombuds rätt till ersättning från försäkringsbolaget

Inledning

8. Den allmänna regeln i svensk rätt är att ett avtal är bindande enbart för parterna. En part kan alltså som utgångspunkt inte kräva ersättning på grund av avtalet av någon annan än sin motpart i avtalet.

9. Parter i ett avtal om rättsskyddsförsäkring är försäkringstagaren och försäkringsbolaget. Ett avtal om rättsskyddsförsäkring ska ge den försäkrade rätt att vid försäkringsfall efter eget val utse en advokat eller annan lämplig person att biträda honom eller henne, något som den försäkrade ska underrättas om när ett försäkringsfall anmäls (se 3 § lagen, 1993:1303, om vissa avtalsvillkor för rättsskyddsförsäkring).

10. Ett rättsskyddsombud är alltså inte part till avtalet om rättsskyddsförsäkring. Ombudet utses först sedan ett försäkringsfall har inträffat, vilket kan vara långt efter det att försäkringsavtalet träffades. Ett avtal om rättsskyddsförsäkring har, oavsett detta, i rättspraxis ansetts ge rättsskyddsombudet en egen rätt till ersättning från försäkringsbolaget och

avtalet är således till förmån för såväl försäkringstagaren som ombudet (se t.ex. "Phoenix" NJA 2000 s. 48 och "Självrisk" NJA 2001 s. 750).

Innehållet i rättsskyddsombudets rätt enligt rättspraxis

11. Av rättspraxis framgår alltså att rättsskyddsombudet har en egen rätt till ersättning från försäkringsbolaget. Betalning ska i första hand göras till rättsskyddsombudet; klienten har endast rätt till ersättning om han eller hon visar att betalning till ombudet har skett. Rättsskyddsombudet har rätt till ersättning från försäkringsbolaget för utfört arbete även när klienten har gått i konkurs. (Se "MG Trans" NJA 1996 s. 400 och "Phoenix".)

12. I rättspraxis avseende rättsskyddsombuds rätt till ersättning har vidare frågor om preskription behandlats. Av dessa avgöranden framgår att samma lagregler om preskription gäller för rättsskyddsombudet som för klienten och att försäkringsvillkor om preskription gäller även mot rättsskyddsombudet. Högsta domstolen har också slagit fast att det saknar betydelse för rättsskyddsombudets rätt mot försäkringsbolaget om ombudets rätt till ersättning från klienten har preskriberats. (Se "Phoenix" och "BWE:s rättsskyddsförsäkring" NJA 2013 s. 253 särskilt p. 10.)

13. I rättsfallet "Självrisk" fick ett rättsskyddsombud åberopa ett avtalsvillkor om självrisk i försäkringsavtalet gentemot försäkringsbolaget.

Avtalsvillkoren om rätt till ersättning gäller gentemot rättsskyddsombudet

14. Rättsskyddsombudets rätt till ersättning gäller inom ramen för försäkringsvillkoren (se "Phoenix"). Rätten vilar således på försäkringsavtalet. Ett rättsskyddsombud har i linje härmed inte en mer omfattande rätt till försäkringsersättning än klienten. Det bör därför gälla att de avtalsvillkor i försäkringsavtalet som reglerar rätten till försäkringsersättning ska tillämpas fullt ut gentemot ett rättsskyddsombud som har begärt betalning enligt avtalet av försäkringsbolaget.

15. Vid tillämpningen kommer omständigheterna i det enskilda fallet att avgöra mot vem ett villkor kan tillämpas. Ett avtalsvillkor om rätt för försäkringsbolaget att återkräva tidigare utbetald försäkringsersättning kommer t.ex. endast att kunna med framgång åberopas mot rättsskyddsombudet, om det var till denne som den tidigare utbetalningen gjordes.

Bedömningen i detta fall

16. Wesslau Söderqvist begärde i egenskap av rättsskyddsombud att få ut ersättning a conto under försäkringen. Betalning enligt en rättsskydds-försäkring ska i första hand göras till rättsskyddsombudet (se p. 11). Eftersom det inte var fråga om en sådan undantagssituation då utbetalning ska göras till klienten, kan den slutsatsen dras att utbetalningen till advokatbyrån skedde på grund av den rätt till försäkringsersättning som ett rättsskyddsombud har.

17. Ett rättsskyddsombuds rätt till ersättning gäller inom ramen för försäkringsvillkoren. De avtalsvillkor som reglerar ersättningen ska tillämpas även gentemot rättsskyddsombudet. (Se p. 14.)

18. I målet är ostridigt att det enligt försäkringsvillkoren fanns en rätt för Trygg-Hansa att återkräva sådan ersättning som hade betalats ut a conto och som översteg den rätt till ersättning som slutligt skulle utgå enligt försäkringsavtalet. Som framgår av föregående punkt gällde den delen av försäkringsvillkoren även gentemot Wesslau Söderqvist.

19. Av det anförda följer att Trygg-Hansa kan ha rätt att direkt från rättsskyddsombudet Wesslau Söderqvist återkräva sådan ersättning som försäkringsbolaget har betalat ut a conto till advokatbyrån. Den i prövningstillståndet ställda frågan ska besvaras i enlighet härmed.

20. Vid denna bedömning saknas skäl att meddela prövningstillstånd i målet i övrigt. Hovrättens domslut ska därmed stå fast.

21. Trygg-Hansa är vinnande part. Wesslau Söderqvist ska därför ersätta försäkringsbolaget för rättegångskostnad i Högsta domstolen. Yrkat belopp är skäligt.

I avgörandet har deltagit justitieråden Dag Mattsson, Malin Bonthron (referent), Eric M. Runesson, Jonas Malmberg och Anders Perklev. Föredragande har varit justitiesekreteraren Benjamin Bergström.